

Skatter i Torahn

Bibelstudium nr 50, A

Sabbaten den 28 augusti 2010

Ki Tavo – ”När du kommer” – כִּי־תָבוֹא

Torahtext: 5 Mos 26:1 – 29:9

Haftarah: Jes 60:1-22

Apostoliska skrifterna: Apg 16:1 – 18:28

**Ty Torah skall gå ut från Sion,
HERRENS ord från Jerusalem.**

(Jes 2:3)

Vi närmar oss slutet av Förbundsdocumentet. Vi har sett något på inledningen och villkoren till dokumentet och ska nu stanna inför de avslutande delarna av Femte Moseboken.

- Liturgi
- Godkännande och förnyelse av förbundet
- Förbundets konsekvenser

Liturgi

Det verkar kanske underligt att tala om högtidlig religiös liturgi i samband med ett folks juridiskt bindande förbundsdocument. Vi talar emellertid här om ett alldeles speciellt folk och om en alldeles speciell kung. Religion (jag använder ordet i dess allra bästa mening) hör intimt samman med förhållandet mellan förbundsfolket (Israel) och deras mäktige kung – Herren, himlens och jordens skapare. Vi har tidigare noterat, att Israel inte skulle vara en monarki utan en teokrati – en nation som leddes direkt av Gud.

Av denna anledning uppmanar Herren de rättrogna israeliterna att utföra två högtidliga ceremonier. Ceremonierna var ämnade för olika ändamål, men båda når sin höjdpunkt, när den som tillber uttalar de föreskrivna orden inför Herren.

Den första av dessa ceremonier beskrivs i 5 Mos 26:1-11 och handlar om, att komma med förstlingsfrukt inför Herren. När jordbrukaren hade skördat det första av sin skörd, skulle han ta den till den plats, där Herren tillbads och inför prästen säga de ord som finns i verserna 5-10. Jordbrukaren fick här tillfälle att uttrycka sin tacksamhet till Herren för den skörd han fått inbärga.

Detta lilla tal innehöll en kort sammanfattning av det judiska folkets historia. Det började med Jakob, fortsatte till Egypten och slutade med ankomsten till Löfteslandet. Varför denna lilla historiska skildring i samband med tacksägelsen av förstlingsfrukten? Det verkar som om man inte endast skulle tacka Herren för skörden, utan även tacka för själva landet som hade frambringat denna skörd.

Vi lägger också märke till, att den som höll detta lilla tal inför Herren fick sammansmäla med tidigare generationer. I vers sex står det exempelvis, att han skulle säga: *"Men egyptierna behandlade oss illa, förtryckte oss och lade tungt arbete på oss..."* (5 Mos 26:6) Genom att på detta sätt uttrycka sin tacksamhet fick varje israelit i generation efter generation sammanlänka sig med sina förfäder. Vad som hänt tidigare generationer gällde även honom.

Den andra förbundsceremonin som omtalas i veckans textavsnitt gällde, att man skulle säga vissa ord i samband med, att man offrade "de fattigas tionde" vart tredje år. Denna tionde skulle ges till de fattiga (leviten, främlingen, den faderlöse och änkan) och den som bar fram den fick i ord uttrycka, att han gjort precis som Herren befallt. (Se 5 Mos 26:12-15!)

Godkännande och förnyelse av förbundet

I 5 Mos 26:16 – 27:26 kan vi läsa om de förberedelser som gjordes för den ceremoni som skulle äga rum på Moabslätten innan det var dags att inta landet. Där på Moabslätten skulle förbundet godkännas. Texten talar även om förberedelserna för den ceremoni som senare skulle äga rum på bergen Ebal och Gerissim efter det att Israels barn intagit löfteslandet.

Mose hade i stort sett avslutat all den undervisning han fått från Gud och som han skulle förmedla till folket. Nu var det upp till Israels barn att välja, om de ville acceptera förbundets villkor eller ej. För att uppmuntra dem att godkänna förbundsvillkoren talar Mose till folket. I 5 Mos 26:16-19 kan vi läsa, hur han uppmanar dem att godkänna ”avtalet”.

Bergen Ebal och Gerissim var två historiskt viktiga platser för Israels folk. Dessa berg låg vid den stora farvägen som tillsammans med den populära *Via Maris* sammankopplade landet med resten av världen. Israel blev här själva knutpunkten för allt resande mellan nord och syd, öst och väst. Staden Sikem (Nablus) låg i dalen mellan dessa berg och det var här som Abraham byggde ett altare och fick ta emot löftet om Landet. (Se 1 Mos 12:6, 7!) Josefs ben begravdes också här. (Se Jos 24:32!)

Kapitel tjugosju beskriver sedan, hur Israels barn från de olika bergen skulle läsa välsignelserna och förbannelserna, hur de på berget Ebal skulle resa stora stenar på vilka de skulle skriva Torahn och hur de av ohuggna stenar skulle bygga ett altare, där de skulle offra till Herren. Här på berget Ebal fick nu Abrahams ättlingar möjlighet att förnya det förbund, de ingått på Sinai. Detta gav den nya generationen av israeliter möjlighet att ge ett löfte till Herren, att de skulle leva efter de förbundsvillkor som garanterade dem, att de skulle få del av det som Herren med ed lovat deras fader Abraham.

Det är en fantastisk tanke, att Herren gick med på en sådan här bindande överenskommelse. Det fanns nämligen ingen möjlighet för honom att bryta den. Han är i sanning den trofaste som aldrig ens skulle kunna drömma om, att inte hålla något enda av sina löften till sitt folk. Han varnade emellertid Israel för, vad som skulle hända, om de inte höll sin del av överenskommelsen. Detta leder oss fram till den sista delen av veckans torahavsnitt: Välsignelserna och förbannelserna.

Förbundets konsekvenser

I 5 Mos 28 finns ett av de mest välkända avsnitten i hela Torahn – välsignelserna och förbannelserna. Vi kan bara anta, att detta var en omsorgsfull förberedelse inför, vad som enligt kapitel tjugosju skulle sägas på bergen Ebal och Gerissim. Dessa välsignelser och förbannelser talar om konsekvenserna av att antingen vara trogna eller inte trogna mot förbundet.

Välsignelserna upptar väldigt lite utrymme i kapitel tjuugoåttan, om man jämför med det utrymme som lämnas för alla de varningar som gavs. Förmodligen är det nödvändigt att betona det avskräckande, för att på så sätt få oss människor att avhålla oss från att göra det som är ont. Det är också kännetecknande för andra förbundsdokument från antikens Mellanöstern, att avdelningen för välsignelserna är kortare än avsnittet för förbannelserna.

Det räknas här upp sex välsignelser som berör livets alla områden. De är ganska poetiska i sina löften om fruktbarhet och beskydd både för den som bor i staden och för den som bor på landet. Villkoret för dessa välsignelser var, att folket skulle vara Herren trogna och att de skulle leva efter hans undervisning (Torahn). När de infriade detta, skulle *”alla folk på jorden... se att du är uppkallad efter HERRENS namn och de skall frukta för dig”*. (5 Mos 28:10)

När vi inser, vad denna text verkligen handlar om, förstår vi, varför varningarna var tvungna att vara så hårda. Herren gjorde Israel till något av ett internationellt ”akvarium”, så att människor från jordens alla nationer skulle kunna se, vilket slags folk de var. När de betraktade dem, skulle de även se, vilken slags Gud Israel hade. Herren hade planerat, att det skulle vara på detta sätt och därför placerade han dem vid några av dåtidens främsta färdvägar. Guds undervisning (Torahn) var inte enbart till för att ge välsignelser till Israels folk – den gällde även andra människor. När andra nationer såg, hur Israels folk levde, skulle de också vilja hålla sig till Israels Gud.

Texten betonar, att det var Herren som skulle vara folkets enda källa till välsignelse. De skulle därför inte vända sig till andra gudar för att få rikedom, levebröd, fruktbarhet och beskydd. Gud lovade att sända dem regn – något mycket viktigt i detta regnfattiga land. *”HERREN skall öppna för dig sitt rika förrådshus, himlen, för att ge regn i rätt tid åt ditt land.”* (v 12)

Detta var en signal till Israel, att de skulle hålla sig borta från kananeernas gudar i sin längtan efter regn. Tanken med ”förrådshus” för regn finner vi i kananeernas gudasaga om Baal som var en växt- och fruktbarhetsgud. Arkeologiska fynd har visat, att Baal ansågs ha ett eget förrådshus för regn. Eftersom Israels folk kom i direktkontakt med kananeerna, var det viktigt, att de blev varnade för deras sedvänjor och tro. De behövde påminnas om, att det var Herren – universums skapare – som skulle förse dem med vad de behövde och inte Baal eller någon annan gud.

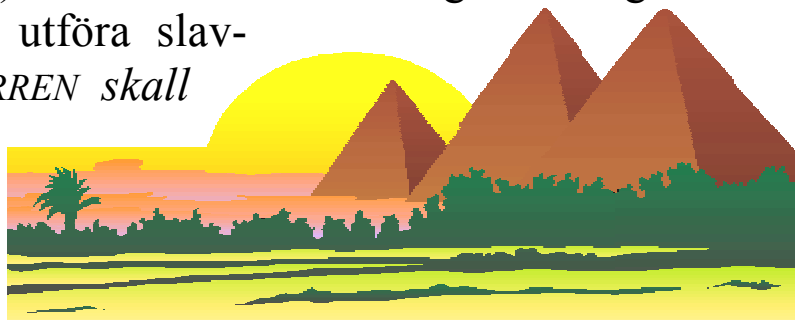
Vilken fantastisk gudomlig plan! Genom att välsigna sitt förbundsfolk, skulle Gud dra till sig andra människor. När Guds folk levde enligt hans undervisning, skulle detta resultera i, att andra människor ville komma med i förbundet. Israel blev därför lovade:

”HERREN skall göra dig till huvud och inte till svans... om du lyssnar till HERRENS, din Guds, bud som jag i dag ger dig för att du skall hålla och följa dem.” (5 Mos 28:13)

När vi ser lite närmare på de varningar som omnämns i kapitel tjuugoått, får vi en glimt av den judiska historien under århundraden som gått. De historiska händelserna är kanske inte i kronologisk ordning, men de kommer i en stigande skala alltifrån mer alldaglig prövning till sjukdom och farsoter, torka och hungersnöd, krig och förföljelse och fram till kulmen med landsflykt.

Gud sände till exempel *”ett folk från fjärran... ett folk vars språk du inte förstår... de skall angripa dig i alla dina städer, till dess att dina höga och befästa murar som du förtröstar på, faller i hela ditt land”*. (5 Mos 28:49-52) Detta skulle mycket väl kunna stämma in på assyrierna och babylonierna, men det stämmer i all synnerhet in då det gäller romarna. Det var under det judiska upproret år 66-73 fvt (före vår tidräkning) som Titus sände iväg omkring 17 000 judiska rebeller för att utföra slav-

arbete i Egypten. *”HERREN skall föra dig tillbaka till Egypten... där skall ni bjuda ut er till salu som slavar och slavin-*

nor åt era fiender.” (5 Mos 28:68) Det var också under denna romerska belägring av Jerusalem som det blev en så allvarlig hungersnöd (v 51), att människor tvingades *”äta...[sin] egen livsfrukt”*. (v 53-57) Efter det att det judiska folket förbjöds att bo i Jerusalem (ca 135 vt, vår tidräkning), blev hela landet så totalt ofruktsamt som texten antyder – ända till dess att de började återvända i slutet på 1880-talet. Under denna långa landsförvisning tvingades en del av det judiska folket att överge sin tro för att rädda sina liv. Detta gjorde de genom att konvertera till den religion som förföljde dem – exempelvis den romersk katolska kyrkan – som vers sextiofyra antyder.

Slutligen vet vi, att det judiska folket spreds *”bland alla folk, från jordens ena ände till den andra”*. (v 64) Men kom ihåg att denna landsflykt från löfteslandet i själva verket redan började, när assyrierna landsförvisade de norra tio stammarna år 722 fvt. Detta pågick sedan genom århundradena, så att under det andra templets tid – före det att Yeshua kom – så fanns det i varje större stad i det romerska imperiet en betydande judisk befolkning. Jag betonar detta, eftersom många tror, att kringspRIDandet av det judiska folket berodde på, att många av de religiösa ledarna förkastade Yeshua som sin Messias. Vi ska se närmare på detta i nästa veckas torah-kommentar.

Men varför var dessa varningar och dess uppfyllelser så hårda? Varför behövde Israel lida så mycket? I kapitel tjugoåtta finner vi tre anledningar till allt detta lidande: 1) *”Därför att du inte lyssnade till HERRENS, din Guds, röst.”* (v 45 och 62) 2) *”Eftersom du inte tjänade HERREN, din Gud, med glädje.”* (v 47) 3) Eftersom de inte fruktade Herrens namn. (v 58) Det var alltså på grund av detta bristande gensvar som förbundsfolket fick del av de negativa konsekvenser som förutsagts i förbundet.

Efter att ha läst och studerat dessa varningar har många människor fått intrycket, att eftersom Israel (det judiska folket) fått ta del av allt detta som beskrivs i detta textavsnitt, så måste det betyda, att Gud övergett dem. Man tror, att förbundet är brutet och att det inte längre gäller och att andra människor har ersatt Israel som förbundsfolk – kyrkan. Inget kan vara längre bort från sanningen! Det faktum att Israel har fått genomlida allt detta som beskrivs i Femte Mosebokens tjugoåttonde kapitel är ett bevis på, att förbunden – både det med Abraham och Mose – fortfarande är i kraft. Lidandet är en del utav överenskommelserna i förbundet. Det är därför det är så viktigt att förstå, att Femte Moseboken är ett förbundsdokument. Att Israel har fått ta del av allt det som förbundet varnade för visar, att Herren fortfarande handlar efter förbundet. De bröt förbundet därmed, att de inte uppfyllde vad som

behövdes, för att de skulle få del av välsignelserna. Ett brutet förbund är inte detsamma som ett upphävt förbund! Att Israel som nation inte var troget sin del i förbundet betyder inte, att Gud inte skulle vara trogen i sin del!

Vi har uppehållit oss en hel del vid alla de felsteg som Israel gjort under historiens lopp för att därmed förtydliga konsekvenserna av de varningar som gavs i förbundet. (Se 5 Mos 28!) Men det finns ytterligare en faktor, som vi måste lägga märke till, när vi tänker på Guds relation till Israel – kvarlevan! Trots att större delen av Israels folk har svikit förbundet, så har det alltid funnits en ”kvarleva”. ”Att Israel överlevt Guds straffdomar beror på, att Israel alltid har ägt en ’rättfärdig kvarleva’”.¹

Paulus talar även om detta i exempelvis Rom 11:1-6, där han svarar på frågan, om Gud har förskjutit sitt folk. Människor ställer fortfarande denna fråga. Vad är Guds svar? ”*Visst inte... Gud har inte förskjutit sitt folk, som han tidigare har känt som sitt... [det finns] i denna tid en rest som Gud har utvalt av nåd.*” (Rom 11:2, 5)

Kvarlevan har alltid genom tro och av nåd trott på Guds ställföreträdande försoningsoffer. Denna kvarleva är ytterligare ett bevis på, att förbundet inte är upphävt eller att det ersatts med något annat. Det finns många olika namn på denna kvarleva, en kvarleva som ständigt växer i antal. I dag finns det fler från det judiska folket som tror på Yeshua, än vad det tillsammans funnits ända sedan det första århundradet! Det är människor som mer och mer övertygas om, att de ska vara trogna ”*orden i det förbund som HERREN befalld Mose att sluta med Israels barn i Moabs land*”. (5 Mos 29:1)

Översättning och bearbetning: Föreningen Shabbat Shalom
Författare: Ariel Berkowitz, Jerusalem
© Föreningen Shabbat Shalom

Mer info nästa sida!

---

¹ Rabbi J.H. Hertz, *The Pentateuch and Haftorahs*, sid 867.

Shabbat Shalom

שבת שלום

Skatter i Torahn

Nr 50 - 54, årg 13

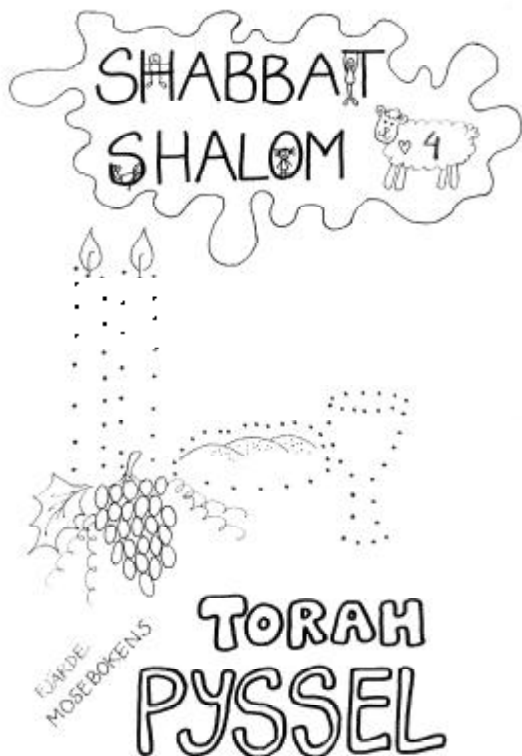
A

Mersmak?

Du kan också få "Shabbat Shalom" hemsänd i din brevlåda helt utan kostnad.

Utöver kommentarerna till veckans textavsnitt kan du bland annat läsa en aktuell artikel...

Önskar du ett provnummer? Skicka oss ett mejl med namn, adress och telefonnummer, så kommer intressant läsning i din brevlåda om några dagar!

Barn eller barnbarn?

Då kanske du är intresserad av ett nummer av Shabbat Shaloms "Torah-pysel"!?

En liten pysselsida för varje vecka i anslutning till veckans textavsnitt!

Mejla till:

foreningen.shabbat.shalom@gmail.com